

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова оргкомітету:

Богуславський О. В. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, директор Інституту журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету.

Члени оргкомітету:

Пенчук І. Л. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри реклами та зв'язків із громадськістю Інституту журналістики Класичного приватного університету;

Пономаренко Л. Г. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри видавничої справи, редагування та української філології Інституту журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету;

Лизанчук В. В. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри радіомовлення та телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка;

Поплавська Н. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Сидоренко Н. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри історії журналістики Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Москаленко В. А. – журналіст-аналітик, обласний інформаційно-публіцистичний щотижневик «МИГ»;

Адресва Н. О. – керівник молодіжної редакції Запорізької обласної державної телерадіокомпанії «Запоріжжя»;

Білка Т. О. – керівник громадської організації «Громадське телебачення Запоріжжя».

Соціальні комунікації: інструменти, технологія і практика: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 9–10 березня 2018 р. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2018. – 104 с.

ISBN 978-966-916-499-5

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на всеукраїнську науково-практичну конференцію «Соціальні комунікації: інструменти, технологія і практика», яка відбулась на базі Класичного приватного університету 9–10 березня 2018 р.

УДК 316.77(063)

ISBN 978-966-916-499-5

© Класичний приватний університет, 2018

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА

Вплив сучасних тенденцій розвитку ринку якісної преси Франції на процес гетеростереотипізації України у французьких виданнях

Гаркавенко Ю. С. 5

Сценарій у реаліті шоу

Філоненко А. Ю...... 10

НАПРЯМ 2. ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ІНСТИТУТІВ СУСПІЛЬСТВА

Жанрово-тематичний аспект часопису «Перець» доби «хрущовської відлиги»

Собокар І. І. 14

Туреччина та її емансипаційний проект: рецептивні моделі Галицької та Української радянської преси 1920–1930-х років

Хамедова О. А. 17

Українська редакція радіо «Німецька хвиля»: трансформація в умовах змін на медіаринку

Ципердюк І. М. 21

НАПРЯМ 3. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

Громадський і політичний діяч Д. І. Донцов

Волкотруб Л. М. 25

Друковані іміджеві видання приватних поштових організацій: особливості колірної гами

Кондрико А. А., Штифунік А. В...... 29

Коли Україна заговорить українською

Мазіпчук І. Ю. 33

Соціальні комунікації в Інтернет-середовищі

Редька К. Ю. 38

Моніторинг регіональних теленовін як медіакритичний інструмент

Фенько Н. М...... 41

4) культурна / літературознавча – проблема занедбаності столичних культурно-освітніх установ; безплідна діяльність поетів, які створюють нецікаві твори;

5) виробнича – бракоробство продукції різними підприємствами; зображення проблеми зменшення робочих місць для людей на заводах через активне використання машинного устаткування;

6) соціальна – проблема виховання дітей у багатих сім'ях; наявність пережитків у людей, які проживають у великій кількості в одній квартирі; критика ледарства серед молоді й людей середнього віку; засудження пияцтва, хуліганства.

Підводячи підсумок, необхідно сказати, що редакційний колектив «Перця» хрущовських часів майстерно забезпечував розвиток сатири, яка створювалась на фактичній основі. Неабияка увага приділялася художній сатирично-гумористичній демонстрації тогочасних реалій. Це і є причиною виникнення на сторінках журналу все більше талановито написаних гуморесок, віршів, байок, карикатур.

Література:

1. Мінчин Б.М. Перечитуючи номери сатиричного журналу. Радянське літературознавство. Випуск 5. К.: Наукова думка, 1960. С. 9-26.
2. Колісник Ю.В. Формування суспільної свідомості журнальною періодикою УРСР (1950–1980 рр.): монографія. Київ. нац. ун-т. ім. Т. Шевченка, Ін-т. журн. Черкаси: Вид. Чабаненко Ю., 2008. 290 с.

ТУРЕЧЧИНА ТА ЇЇ ЕМАНСИПАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ: РЕЦЕПТИВНІ МОДЕЛІ ГАЛИЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ ПРЕСИ 1920–1930-Х РОКІВ

Хамедова О. А.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української літератури і компаративістики
Київського університету
імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Тема Туреччини, зокрема реформ, спрямованих на емансипацію жінки, які проводив Мустафа Кемаль Ататюрк у першій третині ХХ століття, була досить популярною у провідних українських періодичних виданнях міжвоєнного двадцятиріччя, причому це стосується всіх частин України, окупованих на той час різними державами (СРСР, Польща, Румунія, Чехословаччина). Об'єктом нашого аналізу стали українські радянські і галицькі часописи 1920–1930-х років.

Можна констатувати стабільний інтерес упродовж 1920-х років українських радянських часописів «Глобус», «Селянка України», «Комунарка України» до проблеми емансипації мусульманської жінки. Так, у межах розділів про міжнародну політику час від часу виникала і жіноча тема. Журналісти знайомили читачів з життям жінок-мусульманок за межами Радянського Союзу, зокрема Туреччини і Єгипту. У журналі «Глобус» (громадсько-політичний та літературно-мистецький двотижневий ілюстрований журнал, виходив у 1923–1935 рр. у Києві) за 1926 рік (№ 1) вміщено статтю з великою світліною під назвою «Стара й нова Туреччина». Контрастно протиставлено дві групи жінок у кількох варіантах традиційного мусульманського вбрання (хіджаб, нікаб, хімар) із прихованими або повністю закритими обличчями і жінок в європейському вбранні у капелюшках.

Дві групи жінок символічно позначають стару, імперську країну з релігійною домінантою і світську європейську державу, якою прагнула

стаття Туреччина. Звільнення жінки тут продемонстровано на прикладі значущої деталі мусульманського одягу – «чадри». Відзначимо, що у коментарі до фото автором подана негативна характеристика традиційного одягу – «ганебна чадра». Зміна одягу трактується як кардинальна і позитивна зміна традиційного способу життя всієї Туреччини, як її прогресивний рух вперед. Світлина візуально презентує інформацію про реформи президента Кемаля щодо «європеїзації» Туреччини. Наголошено, що «скасування чадри й визнання капелюха як пристойного головного вбрання, обов'язкового для жінки – це сенсація дня» [3, с. 3]. Класовий принцип поділу суспільства був визначальним для комуністичної ідеології, цього принципу дотримуються і журналісти. У матеріалах української радянської преси наявне розмежування жінок за класовою ознакою «буржуазна жінка» – «пролетаріатка». Перша називається зневажливо «буржуйкою», а інша поважно і співчутливо – «східна робітниця», «батрачка» [4, с. 5].

Журналісти Галичини могли б погодитися з радянськими дописувачами лише в одному, що «найцікавіша діяльність Кемаля щодо емансипації турецької жінки» [3, с. 3], але основні ідейні акценти були абсолютно інакшими: замість класового принципу визначальним в оцінюванні емансипаційного проекту ставав національний.

Галицький часопис «Діло» був єдиною щоденною українською газетою, яка виходила з перервами у Львові упродовж 1880–1939 років. Газета мала постійну рубрику «Жіночий вістник», в якій інформувала про заходи жіночих громадських організацій. Дописувачками цього розділу були активні учасниці галицького жіночого руху, які вважали своїм обов'язком піднесення національної і громадянської свідомості жіноцтва. Тому природнім здається і зацікавлення Туреччиною, яка переживала на той час глобальні демократичні перетворення. 21 жовтня 1922 року на шпальтах газети «Діло» з'являється біографічний нарис анонімного автора(-ки) «Духова провідниця турецького визволення», присвячена «піонерці жіночого руху в Туреччині, талановитій поетці – Галід Едіб Ганум» [2, с. 7]. У нарисі визначено контрапункти життя героїні – це боротьба за визволення турецького жіноцтва й участь у

революційному русі. У патріархальному турецькому суспільстві початку XX століття жінка «вважається еством нижчого ступеня, необмеженою власністю чоловіка», а тому героїня мусила зруйнувати патріархальні традиції, щоб вибороти право на європейське вбрання, на вищу освіту, на власний вибір [2, с. 7]. Задля збереження своєї людської гідності Галід Едіб Ганум переживає конфлікт із родиною, можновладцями, навіть із самим султаном, проте не здається. Під час війни ця смілива жінка організовує жіночу санітарну службу в турецькій армії. Вона підтримує Мустафу Кемаля у його революційній боротьбі, виконуючи небезпечні завдання, друкує «полумінні поезії» в турецьких часописах, зрештою стає першою жінкою-міністром в історії Туреччини. Основна думка нарису підкреслена через характеристику героїні наступним чином: «Повну емансипацію жінки вона вважає передумовою визволення нації» [2, с. 7]. Таким чином, доводиться актуальність і необхідність емансипаційних прагнень українок.

Безперечно, ці ідеї імпонували авторці, яка, очевидно, була однією з активісток жіночого руху. Слід зазначити, що галицьке консервативне суспільство початку 1920-х років неохоче визнавало жіночі права й ставилося упереджено до будь-якої феміністичної риторики. У нарисі спростовуються певні патріархальні упередження щодо участі жінок у громадському житті, доводиться необхідність підтримки феміністичного руху українок за свої права. Таким чином, аналіз преси даного періоду засвідчив значний поступ у феміністичних прагненнях українок 1920-х років, адже наприкінці XIX століття, як стверджує М. Богачевська-Хомяк, «більшість політично активних українок підпорядковувала другорядне, на їхню думку, питання звільнення жінки питанню найпершої ваги – звільнення народу або класу» [1, с. 28].

Перетворення східної турецької монархії на європейську світську державу не було обійдено увагою журналістів іншого популярного галицького газети-тижневика «Неділя». У статті з промовистою назвою «Туреччина вчиться. Кемаль-Паша вчить турків новочасної культури» йдеться про реформи у сфері економіки, освіти і культури. [5, с. 6]. Серед усіх реформ, проведених у Туреччині, журналіст акцентував

увагу на питанні емансипації жінки: «Друга лекція була посвячена жінкам, їх звільненню з гаремів та відслон на лиці» [5, с. 6]. Відзначимо, що журналіст презентував виключно чоловічий погляд на цю реформу. Промовистим є вираз журналіста щодо досягнення нової концепції турецької жінки самим жіноцтвом: «жінки не так зрозуміли, як відчули..», тобто повторюється патріархальний стереотип про перевагу *emotio* над *ratio* жіночій природі. Автор стверджував, що турецькі жінки тепер тішаться фактом, що зможуть показувати власне обличчя і чарувати красою багатьох чоловіків: «Кемаль-Паша каже їм відслонити личка та витягає їх із-за заграбованих вікон гарему, то тільки для того, щоб вони показали та блистали своєю красою – а якій же жінці, навіть бушменській, не хочеться цього?» [5, с. 6]. Дозвіл жінкам носити європейське вбрання розглядається не як необхідний крок до повного звільнення дискримінованої жінки у суспільстві, до її внутрішньої свободи, а насамперед як спосіб сподобатися чоловікові. Автор залишив жінку об'єктом чоловічого споглядання і компонентом чоловічої моделі світу. Таким чином, журналісти, попри інтерес до теми емансипації жінки, не могли позбутися власних патріархальних стереотипів та упереджень, що виявлялося у формі окремих гендерно маркованих коментарів чи стереотипних тверджень.

Отже, в українській пресі 1920–1930-х роках тема емансипації турецької жінки була доволі популярною як у галицьких, так і радянських часописах. Очевидно, це пояснювалося актуальністю цієї проблеми в суспільстві та активізацією феміністичного руху всередині самої України. Журналісти радянської і галицької преси високооцінювали реформи Кемалю-Паші всередині країни, проте ідейні акценти їх суттєво різнилися. При висвітленні жіночої теми у радянських часописах визначальним був класовий принцип. Здобуття жінкою своїх прав у світі було другорядним завданням у порівнянні із завданнями класової боротьби пролетаріату. На відміну від радянської, галицька преса пов'язувала ідею емансипації жінки з національно-визвольною боротьбою, тобто тут визначальним був національний принцип. Приклади героїчних жінок Туреччини мали надихати українських читачок активно виявляти громадянську позицію і боротися за свої

національні й особисті права. Радянська преса була стриманою в оцінках, коментарях, лише сухо і стисло інформувала про перебіг реформ в Туреччині. У той час, як галицька була більш читацькоцентричною, вона зважала на інтереси своєї публіки, підтримуючи чи розвінчуючи її стереотипи, дозволяючи собі гендерно марковані коментарі і почасти провокативні оцінки.

Література:

1. Богачевська-Хомяк М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України. 1884-1939. – К.: Либідь, 1995. – 424 с.
2. Духова провідниця турецького визволення // Діло. – 21 жовтня 1922 р. – С. 7.
3. Стара й нова Туреччина // Глобус. – 1926. – № 1. – С. 3.
4. Там, где женщинае раба // КоммунаркаУкраины. – 1926. – № 3. – С. 5.
5. Туреччина вчиться. Кемаль-Паша вчить турків новочасної культури // Неділя. – 19 січня 1930 р. – С. 6.

УКРАЇНЬСЬКА РЕДАКЦІЯ РАДІО «НІМЕЦЬКА ХВИЛЯ»: ТРАНСФОРМАЦІЯ В УМОВАХ ЗМІН НА МЕДІАРИНКУ

Ципердюк І. М.

кандидат філологічних наук,

докторант кафедри журналістики і соціальних комунікацій

Класичного приватного університету

м. Запоріжжя, Україна

Вітчизняні експерти у сфері ЗМІ наголошують, що національний медіаринок за останні п'ять років пережив одну з найгостріших трансформацій. У результаті його була змушена покинути більше ніж половина друкованих видань. Основну частину інформації аудиторія отримує зараз через Інтернет. Аналізуючи медіаринок та передбачаючи